داستانی بەردەقارەمان ()

"بۆ مامۆستاو هاوڕێی خۆشەویست ،
زانای مێژوونووس د. کەمال مەزهەر
پێشکەشە" .

- 1 -

ئێستە شەوە لە سەر شانی لووتکەی "سێکەوان "
وەک شاژنێ ڕۆنیشتووە
"مانگ" ی حوزەیران .
سەرو قژی بەچار شێوی هەورێکی تەنگ ،
داپۆشیوە و بریسکەی دێ،
ڕووی زیوینی وەک ئاونگ
شێوەی سوخمەی پوولەکەچن و ورشە و پرشەدار
بەهەیاسە و قوبەی ڕوونی ئاسمانەوە ،
ئەستێران هەزار.
لە ئاوێنەی تریفەدا دەشتی بازیان
پێ ئەکەنێ و دەرئەکەوێ دانی سپی ،
جۆگەکەی " کانی شەیتان "
پیرەمەگروون پیرەمێردی قژ بەفرینی ،
دەروون تەم گرتوو
چاوی لووتکەی بڕیوەتە پاشەڕۆژی ،
هێشتا نەهاتوو.
دارستانی سنەوبەری بەفیز و لووت بەرز،
لەژوور شانی لاپاڵەوە ،
ئەڕوانێتە ئەرز.

دارهەناری سوراوکردووی ،
دەم پڕ لە شیلە
قۆڵ و باسکی سپی و سۆڵی ،
هەرمێ کێویلە ..
لەم شەوەدا بەدەم کزەی لای باشوور و ،
بەفرەوە هاتوو،
دێن و ئەچن لەجۆلانەی ،
شەماڵدا ئارام گرتوو.
بۆنی شەوی هاوینانی نزیکی باخچە
مۆردی پەرژین ،گوڵە زەردو ،ڕەشەڕێحانە
بۆ نووستنی دڕەنگانێ خەونی پڕ گوڵاو
ئەپرژێنن لەوەنەوزی ،
کەروێشکەی ناوچاو.
ئاگری شوانی سەردووره شاخ ،
سووربا‌و کە هەڵدێ
دەمی گەش گەش
دەمێکی تر
کز کز ئەسووتێ .
زیکە زیکی سیسرکی ناو ،
کێڵگە و وەرد و شیو
باڕە باڕ و ،
حیلەی ئەسپ و لووره لوووری
سەگی لمۆز بەرامبەر مانگ هەڵبڕیو..
ئەو دەنگانەن لەگەڵ غەڵبە و
هۆ بەهۆی ناو لەشکردا

لەدوورەوە ئەگەنە گوێ و ،

وەک ژاوە ژاو

تێکەڵ ئەبن لەناو یەکتردا

* * *

ڕواڵەتە ئەم جوانی‌یە ،

دوور کوژەی سروشت .

دێوجامەیە ..

بزەی مانگ و سەمای بەفروو

سیحری هەڵەمووت !.(٥)

تا سەر نەکەیت بەماڵانی ،

بن میچ نەویی

گوندی برسیدا

تێ کەڵ نەبی لەگەڵ ناڵەی ڕەزو وباخ و

ژانی زەویدا .

تا گوێ نەگری لەدڵی شاخ

لەزامی داران

بەدەستی خۆت دەس نەخەیتە

سەر تەوێڵی "تا"لێ هاتووی

کەژووکۆساران

قەت ناگەیتە قوڵایی ناخ..

نایخوێنیتەوە ..

لەتەنگاوا قەت مرواری دڵی مێژوو

نادۆزێتەوە.

* * *

شەو درەنگە وا خەریکە

ڕەشەبایەک هەڵبکا

"با " دەم تیژە و وژەی باڵی

لەشمشێری

وەشێنراوی ڕووت ئەکا .

شەو درەنگە لەبەردەم و ،

لەلاشانی ڕاست و چەپی

"دەربەندە وشکا"[9]

پانزە ڕۆژە ..

هۆبە ..هۆبە،لەشکری شێخ

بنە و بارگەیخستووە .

پانزە ڕۆژە ..

لە تەختایی ،بەردەڵانا

تا ژوور ئەژنۆ

سەنگەریان هەڵکەندووە .

ملەی شاخ و قوتکەی سەرە ڕێ

بەچوار دەورا گیراوە

هیچ دەرناچێ لەباڵندە بەولاوە !

* * *

پانزە ڕۆژە کوڕانی هۆز یەکە یەکەی ،

بەخۆ و کەڵەگەت

چاپوک سواروو کەللە ڕەق و سمێڵ بابڕ

موو ڕەش و موو زەرد

دەستیان لەسەر مشتووی خەنجەر

چاویش وەکوو چاوی بازی

نێچیر ڕاوکردوو،

پانزە ڕۆژ کوڕانی هۆز ئێشک گری
دەربەندن و
سەر و ڕیش هاتوو .
وەک پڵنگی دڕک لەقاچ هەڵ چەقیوی
ناو بێشەو لانە
بێ ئارامن ،دێن و دەچن ،چیا ئەبڕن
ئەم دیو ..ئەودیوی
بۆ دێ بەدێ بانگ ئەدەن و
هان ئەدەن و
وان لە پارێزدا .
هەر هەموویان
بەدوای شێخی ،
سوارەی ماوزەڕ لەشانکردوودا
بەدوای شێخی شیر هەڵکێشاو
لەڕووی ئینگلیزدا
هەر هەموویان سوێند خۆرن و
دائەنەون ..لەم خاک و خۆڵە،
پڕ بەمشتێ هەڵ ئەگرن و ماچی ئەکەن
بۆ ڕۆژی تۆڵە .

ـ 2 ـ

ئەم دەربەندی بازیانە
کە بەوێنەی ژمارە "7"
هەردوو دەستی بەرەو ئاسمان ،
هەڵبڕیوە

لەدنیای کۆن و تازەدا

چاوانی ئەو چی نەدیوە ؟!

ئەم دەربەندی بازیانە

تەنها دەروازەی بەردینی

ئەم مەڵبەندەی کوردستانە

ئەوەی زووتر ..

چنگی گیر بوولەم گەرووە

ئەوەی زووتر..

ئەم دەروازەیەی پێوەدا

ئیتر شاخ و ئەم دیوی شاخ

بۆ خۆی بووە .

* * *

بۆ کرۆزی جەرگ و خاکی ،

دوای سەرڕ هێشتا ،

بۆنی لەلووتا هەرمابوو،

ئەو وەختەی لاکی عوسمانی

لەنێوانی گورگەکاندا لەت لەت کرا

کوردستان و ..

ئەم مەڵبەندەی سلێمانی

بەگورگە چاوشینی دوورگەی ،

ئینگلیز بڕا،

گورگی چاوشین نەوت بۆنکەر

بە زەردەخەنەی ژەهراوی

جێی خۆ خۆشکەر ،

گورگی چاشین نیوەی ڕێویی

ماندووی هەورازەکەی شەڕ بوو

تا هیلاکی لەش دەرئەچێ

باحوکمدار لە مەڵبەندا

کەڵەکێوی هەر کێو خۆی بێ !

*** * ***

گورگی دووڕگەی لمۆ درێژ ،

تا هیندستان

وای ئەگەیان:

ئیدی گوایا شوانی مەڕوو

شوانی ماف بوو

هەر کە تاریکیش دائەهات

ئیدی گورگی لمۆز دریژ

تا هیندستان

کلکی خۆی ئەکرد بەگۆچان

بەگۆچانیش مەڕو وماف و

کلووروو نەختینەی دنیای

بۆ خۆی ئەفڕان.

*** * ***

حوکمڕانی کەڵ بانگی دا :

گورگ هەر گورگە

شوانی هەقەو ..

حەقیش پارووی دوورگەی دوورە!

چاوشینە یاخود یاخود چاو زەرد

گورگ هەر گورگە

لەندەنی‌یە و ئەستەمووڵی

گوێچکەی خوارە یاخود قوتە

گورگ هەر گورگە

ئەم مەڵبەندە

بۆ ڕاست ..ڕاستە

بۆمەند..مەندە

بۆکێرد..کێردە

حوکمداری کەڵ بانگی دا:

- گوێزی پووچە ،

بەڵێنی شای دوورگەی درۆ.

میوەجاتێکی گلارن

گفتەکانی مستەر "ویلسن"

پێکەنینەکەی "مێجەرسۆن"،

شمشێرێکە و دەم بە خەندە ،

ژەهرە و شیرین .

ئاگاداربن

ئەو وەختەی دەستتان ئەگوشن

هەر لە پەنجەکانتان پواز ،

دائەتاشن .

هەتا ئێستە

ئارامی ئێمە گوێژە بوو

گویژەش "ئەیوب"

ئەوا ئەیوب کراسەکەی ،

خۆی دائەدڕێ.

هەتا ئێستە :

دڵمان جامێکی گەورە بوو

گەورە بە قەد

گوومەزەکەی سەر "کاک ئەحمەد"

ئەوا جامیش لێی ئەڕژێ .

قولاپ ..قولاپ

ئەو ئەزانێ ماسی لە چ ،

گۆمێکدایە

خەنجەر ..خەنجەر

ئەو ئەزانێ حەقی خوراو

لە گیرفانی کام کەس دایە!

* * *

شەو دەرەنگە

ڕەشەبا نووست .

ئەم مەڵبەندە

لە ناوەڕاستی شاخاندا

ئاسکی دەشتێکە گییر خواردوو

هەر بارەی دێ

بۆ بژوێنی هەژارانی

ئەم مەڵبەندە

چاو ئەگێڕێ.

هەژارانی ئەم مەڵبەندە

وەک زەعفەران

ڕەنگیان زەردە

قاچ و قۆڵیان باریک باریک

وەکوو قامیش

دەست و پلیان وەک زەوی دێم

قڵیش ..قڵیش

لەسنگی داچەقاوەوە

مەمکی ژنان

وەکوو کۆترە شینەکەی مردوو

تەکەیان دێ..

منداڵانی ئەم مەڵبەندە

زۆر کەمیان لێ گەورە ئەبێ .

ئەم مەڵبەندە

کە بارانی پەڵەی تێر ئاو ئەخواتەوە

کە دەغڵ و دان و مەرەزە باڵا ئەکەن

کەروێشکەی "با" لەناویاندا

قونە قون ئەکەن..ڕانەکەن

دنیایەکی بەبڕشتە

بەڵام ..بەرهەم

بۆکەم ..زۆرە

بۆ زۆر ..کەمە

تەنها یەک ژەم

بۆ چەندان ..دەم

بۆ یەک دەمیش

دە دوانزە ژەم!.

. 3 .

شەو درەنگە

ڕەشەبا نووست.

وەک بترسێ هەور هەڵات.

ئیتر مانگیش
زێڕە تریفەی خاوی خۆی
لەسەر بەفری گەردنی شاخ
بەمشت هەڵڕشت .
شەو درەنگە
لە هۆبەیەکی لەشکرا
لەسەر پەڕا
لەژێر دەوارێکی سپی
کەنار گرا
وەک شێری تووڕە "شێخ مەحموود"
دێت و ئەچێ ..
دەستی ڕاست لەبەر پشتێنا
پەنجەی نەسرەوتی دەستی چەپ ،
دەنگی تەزبیحێکی ئەبڵەق ،
دێنێ و دەبا.
ناو بەناویش ..
لەبەر ستوونی دەوارا ڕا ئەوەستێ
لەکڵاوی پیرەمەگروون
تریفە چن
ڕائەمێنێ
لەدڵیا خۆی بەخۆی ئەڵێ:
"کە سەربەست و حوڕ نەژیام
جەننەتیش بێ وێرانەیە
سەروەت و ماڵ ،دەشت و چیام
موڵکی سرفی بێگانەیە ."

وەک شێری توورە "شێخ مەحموود"
بەسەر لبادێکی سپی و ڕەشدا
دێت و ئەچێ
باڵای وەک قەدی دارگوێزی ،
تۆکمە و پتەو .
جۆشی پیاوەتی وەک جۆش و گوڕەی بەهار.
سەروو پێچ ، مشکی و جامانەی
تێکەڵ کراو
قۆڵ و فەقیانەی ،
تێوە پێچراو .
باڵە پەڕەسێلکەی سمێڵ
تۆزێ ئەستوور
ڕەش قەترانی .
دوو برۆی مانگرتوو لەسەر
جووتێ چاوی بریسکەدار
وەکووپشکۆ.
بەرگی بەری مراخانی .
پشتێنیش هەر مشکییەکی
ڕەش ، خەت سپی .
خەنجەری قەد دەبانێکی
مشتۆ مەیلەو زەردێکی کاڵ
لەشاخی بەران داتاشراو.
فیشەکدانی
ڕاست و چەپی
سەر سنگی پان

خانەی پڕ لە فیشەک کراو.

کلآشی پێ هەورامانی

* * *

شەوە درەنگە بەلآم بازی ئەم مەڵبەندە

بەشەو چاوی ناچێتە خەو

ئەو ..دێ و ئەچێ

لەم لاشەوە

"تایەری فەرخە "و" سەی حەسەن "

ڕاوەستاون

دوو ستوونن جووڵە ناکەن .

دوو سەر سامن

هەر وەک لە "بەمۆ"ڕامابن .

سەی حەسەنی کورتە بنە

مامی شێخ خۆی .

ڕیش تۆپزی

دەم و چاوی شەڕەنگێزیی

ئازای کون لە جەرگا نەبوو

هەر دەڕوانێ و چاوەڕوانە .

تایەری فەرخەی موو زەردی

چەناگە چاڵ

لووت بەرانی و برۆ ئەستوور

کوڕی قۆشمەی سلێمانی

هەر دەڕوانێ و چاوەڕوانە .

لەدوای ئیستێ

شێخ وەرچەرخا و

ڕووی تیٚ کردن :

ـ لەپاش هەڵمەتی "تاسڵووجەو"

شەڕەکانی بەسەر پێریێ

لای "شیوە سوور"

کە هەیبەتی "میجەرسۆن"مان

وەک جەڕەی کۆن

تیٚدا شکان

لووتی بەرزیمان دا لەعەرد

فیزی زلیمان دا لەبەرد

هەواڵ وایە لەموسڵەوە

هێزی هەژدەمی "فرایزەر"

کەڵەشێری لە خۆبایی

"جەناڕاڵ "ی

چقە دەرکردووی سەر سپی

بەرەو مەڵبەند کەوتۆتە ڕیٚ

دەربەند بگریٚ

هەر بۆ ئەوە بانگم کردن

ئەم هەواڵە بەلەشکرو

دیهاتەکان ڕاگەیەنن.

سەی حەسەن وەک:

لەسەر ئاگر ڕاوەستابیٚ

بیٚ ئارام بوو

هەڵیدایە:

ـ قوربان !گەرووی ئەم دەربەندە

بەدیواری لەشی خۆمان هەڵ ئەچنین

قوربان !کوڕە کوڕەی لەشکر
دەستەی شەستتیر تەقینەکان
سوارەی "دزڵی"
ئامادە بۆ :
شەڕی دەستەو یەخەی مەیدان !
تایەری فەرخەش لەسەرخۆ
بەدەنگێکی نزم وتی :
ـ قوربان !ئەگەرچی "فرایزەر"
سەری لەناو کەرکووکدابێ
کلکی لە پردێ تۆز ئەکا
پیادەی "سیک و گورگە"ی ڕەشمار
لەشارە مێرووله ئەچن
لە چاو لەشکری ئێمەدا
سەد بەهەزار .
بەڵام دەربەند گەرووپەکی هێندە قووڵە
زۆر فرایزەری قووت داوە
گەلێ چقەی پیرەڵۆکەی وەکوو ئەوی
تیا خنکاوە !

. 4 .

بەقەڵای "چەمچەماڵ"ەوە
قشڵەی بەردینی
چوار قوللەی
ئێسک گران
وەک بەرازی لمۆز بۆڕی

شفره سپی

ددانی جیڕ ئەکاتەوە و

ئەڕوانێتە ڕێی بازیان .

سەر قەڵاو دامێنی قەڵا

جمەیان دێ .

لەشکری هەژدەی فرایزەر وەک بارگیری ،

لەناو خۆڵەمێشدا گەوزاو

لەموسڵەوە بەڕێ کەوتووی

لەتەپو تۆزدا نوقم بووی

چاو دیار نەماو

لە دوای چەند شەو و چەند ڕۆژێ

گەیشتە جێ .

* * *

لە قشڵەدا

لە هۆدەیەکی گەورەدا :

تەختی خشت ڕێژی مەیلەو سوور

کەوانی تاقی پەنجەرە

برۆ پەیوەست

سەر یەکانگیر .

دیوار سپی وەک چوڕەی شیر

قەنەفەی قەبەی بەرگ قەیفەی

ئەم بەرو ئەوبەر ڕیز بەستوو:

مێزی لەدار گوێز کراوی ،

سەروو گرتوو.

شووشەی گرنج،

خانه خانەی مەرەکەب دان .

لەسەر ڕەفەش ،

دوو سێ گوڵدان .

لەسەر کورسی ئەو دیوی مێز

"جەنەڕاڵ"ی سەر دانەویو ،

زۆر قووڵ ،ورد ورد

ئەڕوانێتە نەخشەی مەڵبەند.

لەسەر کورسی ئەم دیوی مێز

"موشیری حەمەی سلێمان "

بەگزادەیەکی هەمەوەند

چاوانی زیت..

زۆرقنج وقیت

دانیشتووە و

بەپێشەوە

لەمابێندا

لیڤیەکی کورد ،زمان زان

ڕاوەستاوە و

بووە بە پردی نێوانیان

* * *

فرایزەر پیاوێکە درێژ

ڕەقەڵەیە وەکوو تانجی .

قاچەکانی وەکوو قاچی

شینە شاهۆ .

قژی ..خوری .

ڕەنگی پێستیش سوور و سپی

* * *

پێش مووسڵ

فرایزەر ڕمێکی باریکی

نووک تیژ بوو

لەمەمکی ڕەشتاڵەی بێ شیری

هیندستان چەقی بوو

پێش چەندساڵ

فرایزەر لە بەنگاڵ

گورگێکی ڕەقەڵەی سوورفل بوو

ئەچووە سەر سەربانی

ماڵانی بێ دیوار ئەی لووران

ئەچووە سەر ڕێ و بانی

ئاوایی و ..

منداڵی "دێ "ی ئەفڕان .

پێش چەند ساڵ فرایزەر

لاوێکی ئەفسەری بچووک بوو

ئەو وەختە گەورە بوو

ساڵ بەساڵ

کەبەسەر پلیکەی سەرانی

بڕڕاوی زنجیرا سەر ئەکەوت

تابووە

"جەنەراڵ "

پێش ئێرە کوللە بوو

چاوانی گەنم و جۆی

زۆر خاکی دەرهێنا .

پێش ئێرە سیسارکە کەچەڵەی

ئاسمانی بێ هەور و باران بوو

باڵندەی سەر بەستیی

ڕاو ئەنا .

. 5 .

دوای ئەوەی تایەری لاوازوو

حەسەنی گردەڵە

ئیزنیان خواست لەشێخ و لەدەوار هاتنە دەر .

ئەو ..حەلە

تازە خۆر

بەکاوخۆ بەشانی گۆیژەدا سەر ئەکەوت

تازە خۆر پەنجەرەی زێڕینی نێونیگای

هەڵ ئەبڕی .

تازە مەل لە ئاسۆی ڕۆژێکی تازەدا

هەڵ ئەفڕی

پێ دەشتیش شۆخێ بوو

پێست زیوین ڕاکشاو

پاو پوزی خستبووە ناو جۆگەی بەر هەتاو.

ئیدی هەر بێ وەستان بەپەلە

سوار بوون و هەر یەکەی بۆ قۆڵێ

ئاو زەنگی تێ تەقێن

ئەسپەکان باڵیان گرت

دوو کۆمەڵ ..

تایەریان جڵەوی بەرەو ژوور وەرگێڕا

حەسەنیش بەرە و خوار وەرچەرخا

ئەڕۆن و بانگی شێخ

وەک تۆوی دەغڵ و دان

لەدڵی دێ بەدێی

مەڵبەندا ئەچێنن

ئەڕۆن و بانگی شێخ

وەک شەتڵی گوڵە باخ

لەسنگی شەقاری مەڵبەندا

ئەڕوێنن.

* * *

ئەو دەمە

وەک چاڵی خەڵووزان

وەک کووچە و ناو چوخمی شەوگاران.

تاریک و نووتەک بوو بیروهۆش

زۆر کەم بوون

چراوگی دەس وشەی

ڕێگە و بان .

بیری کۆن وەک قفڵی ژەنگ گرتوو

لەسەر دڵ درابوو

خەیاڵی پڕ و پووچ وەک ڕەشمار

بەقەف قەف

لەملی کوردستان ئالاّ بوو.

هەزاران ڕیشۆڵەی بێ دان و

تەزیوی بەسەرما و

ناو داوی ڕاوکەر بوون

جوتیاران کەروێشکی ترساوی

ناوکێڵگەی

لەلانە بەدەر بوون

ئەو دەمە

لانەی شێخ

لای چەپی لای ڕاستی

چوار دەوری

بەورچی دەف ژەن و

مەیموونی سەماکەر گیرابوون.

هەرا بوو

ئیدی هەر ورچ بوو

ئەهات و فووی ئەکرد

لەمۆمی تاک تاکی مەڵبەندی داگیرساو

ئیدی هەر مەیموون بوو ئەهات و

مێزەری قازێتی ئەبەست و

ئەبوو بە :

سەر پشکی حەق خوراو !

* * *

باڵای شێخ لەو چوخمە

تاریک و نووتەکی ئەوسادا

درەختی پەل و پۆ گرگرتووی

ڕێ وبانی خاکی بوو

ئەڕۆیشت و ئەسووتا

دەنگی شێخ ،چریکەی

لەمێژووی خامۆشی ئەو سادا

نزاری لە خەوی کەنار چەم ..ڕاچڵەکان
دەستی برد کاکۆڵی چیای گرت ..ڕای تەکان .
دەستی برد لاشانی هەردی گرت ..ڕای وەشان
دەنگی شێخ ،چریکەی :
چووە بن پەناگوێی فورات و
ڕای پەڕان.

- 6 -

"موشیر "بەر لەیەک دووساڵێ
لەپایزێکی درەنگدا بە سەردانێ
وەک چەقەڵێکی زراوچووی گوێچکە تەپیو
بۆ پاکانە چوو بۆ لای شێخ
دیوەخانی شێخ ئەو ساتە
پوورە هەنگ بوو ،جمەی ئەهات
لەدوای ئەوەی چەقەڵ دەستی
شێخی ماچ کرد
شێخ ڕووی تێ کرد
- موشیر! من ، تۆ و کوللە و زەروو
تۆ و گورگی بۆر، تۆ و دالاش و کونە پەپوو
وەکوو یەک تەماشا ئەکەم!
بەدەست تۆوە نان و ئاوی برسی و تینووی
ئەو ناوچەیە هەمووی ئەگرین!
کاروانی ئەو ڕێگە و بانە
بە دەست تۆوە
وەکوو درەختی ڕنراویان
لێ هاتووە

بەدەست تۆوە هەر نامووسە و

ئەزریکێنێ و زەوتی ئەکەی

ئەی مڵەی پیس ؟!

تۆ چی ناکەی ؟!

* * *

ئیتر لەو ڕۆژەوە کە شێخ

لەبەر چاوی سەرەک هۆزو

سەر خێڵەکان

موشیر ئاغای ئاوا شکان

لەو ڕۆژەوە

ئەویش ڕقێکی لێ هەڵ گرت

گەورە بەقەد :

شاخی دەربەندی بازیان .

* * *

دەمەو عەسرە

هێشتا هەواڵی چەمچەماڵ

ئەڵێی هەناسەی ئاگرە .

ئاسمان ڕەنگی :

خۆڵە مێشی‌یەکی تێرە .

تا چاو بڕکا گردۆڵکەی زۆر

ڕەنگ سوور و بۆر

وەکوو قارچکی هەڵتۆقیو

ننزیک نزیک ..بڵاو بڵاو

لەپێ دەشتا ،دێنە بەرچاو .

لەقشڵەدا

لەژێر سێبەری دار مێو و
دار تووی هەڵچووی گوێ حەوزەکەی
ناو حەوشەدا
جەنەراڵ و چەند ئەفسەرێ
دەستیان خستۆتە پشت قنگیان
وەک کۆمەڵی گاوسی گیڤ
تێل [10] ڕەنگاو ڕەنگ
پیاسە ئەکەن ،دێن و ئەچن
ناو بەناو ئەیکەن بەغەڵبەو
ناو بە ناویش کڕو بێدەنگ
بەهەشت نۆ هەنگاو لە دواوە
کوڵە نانی..
لە ژێر کەوای قۆڵ فشۆڵدا
پشتێنی پانی بەستووە
موشیرە و دوایان کەوتووە
موشیر چاوی وەکوو ڕێویی
زەرد و زیتە.
کابرایەکە چەناگەی کوڵ
گوێچکەی ڕەپە ، قنج و قیتە.
پەڕەی لووتی تۆزێ خوار و.
تەوێڵ قۆقز
دەنگێکی گڕ تۆزێ نووساو.
جەنەڕاڵ دیارە خەیاڵی
بۆ ئەودیو دەربەند ڕۆیشتووە
نەخشەی ناوچەی

لوول لەدەستا هەڵگرتووە
لە ناکاودا
گورگە چاوشین ئیستێک ئەکا
بەپەنجە بانگی موشیری
گوێ قوت ئەکا..
بەتەکانێ ئەگاتە لای
فرایزەر هێواش لەسەرخۆ
هەر لەسەر لێواری سەکۆ
نەخشەی مەڵبەند ئەکاتەوە
موشیر خۆی دائەنەوێنێ
سەیرێ ئەکا
لێی تێ ئەگا و لێی تێ ناگا
فرایزەر پەنجە ئەخاتە
سەر ڕێی شوێنێ
ناوی بە گوێی سووکی مشکا
ئەچرپێنێ
موشیر سەری ئەلەقێنێ
جەنەڕاڵیش پێ ئەکەنێ.
ئاوڕێکی سەرکەوتوانە
لە ئەفسەری دەورو پشتی ئەداتەوە.
دوای چنینی تۆڕی تەگبیر
دەست ئەبات و
دەمانچە پەڕەبێلەکەی
لەقەدی خۆی ئەکاتەوە
پێشکەشی ئەکا بەموشیر

ئینجا ئەڵێ:

- هەتا ئێستەش

"شێخ مەحموود" وەکوو دڕندەی

کێویی وایە

تۆڕ و سرکە

ئەمانەوێ ماڵی بکەین ماڵی نابێ

ئێمە تێ ناگەین چی ئەوێ؟!

بووین بە پردو

لە زەریاوە شارستانیمان گەیاندە

دەیان وڵات

هەرگیز..هەرگیز ڕێگە نادەین

ئەو ئاژاوە بەرپا بکات!!

- 7 -

لەشکری هەژدەی فرایزەر

وەک مێروولەی ڕەش و سووری

دەشتی تینوو

بەدوای یەکدا ڕێچکە بەستوو.

تەقە تەقی

ئەسپی عەرەبانە کێشکەر .

پڕمەی وڵاخی بارە بەر.

قڕە قڕی وەرڕسکەری،

پاسی تەختەی

تۆپ لە دواوە پێوە بەستراو

شەستتیری لەسەر دامەزراو

تاک ..تاک هۆڕنی قەمەرە

سندووقی تەختەی فیشەکی

سەرمۆر کراو

زۆر هەڵ چنراو.

چەک و جبەخانەی فرە ..

پیادەی قرە ،

هەناسەسوار ، بۆڵەبۆڵکەر

دووسێ فڕۆکەی باڵ درێژ

پەیتا ..پەیتا

بەسەر هێزدا هات و چۆکەر .

هاواری ئەفسەری سوارەی

ئەمر دەرکەر .

گڕەی تەنووری حوزەیران

لەش سوتێنەر .

هەورازە ڕێی پڕووکێنەر :

لەشکری هەژدەی فرایزەر

قۆناغ ..قۆناغ

ڕێگە ئەبڕێ و دێتەپێشێ.

ئەم نەهەنگە تۆزاوییە

کلک درێژە

دەمی گەورەی داپچڕیوە

وا هاتووە

شاخ قووت بداو

دەربەند بگرێ !

* * *

پێش گەردوگۆڵی بەیان بوو
پێش کازیوە
تاریکی زیاتر لە ڕوونی
ڕەش لەسپی .
لەئەستێرەی
قوبەی چاو خەواڵوو زیاتر .
لەسەر زەوی
نەچاوی باڵندەی نامۆ
نەهی لووتکە
نەهی چرۆ
هێشتاکە هەڵنەهاتبوون
هێشتا بژوێن ودارستان
هەر لە خەوی سەوزیانا بوون
هەڵنەسابوون .
هێشتا زەوی
لێو قڵیشاو
خەوی بەئاوەوە ئەدی
هەڵنەسابوو.
لەو کاتەدا
بەشاخی ئەودیو دەربەندا
بەسەر ملەی ڕەوەزێکدا
کە هەر بزنە کێوی و بەران
هەر باڵندە گۆشت خۆرەکان
پیێ ئەزانن و نازانن.
ڕێیەک : کە چیای داک خۆی

لێی ون ئەبێ و
شەماڵ ناچێتەوە سەری
ڕێیەک :لووتکە سەروو بنی
لەیەکتر جوێ ناکاتەوە
هەور نایەتەوە بیری.
ڕێیەک :چاوان بزر ئەکا .
وەک قومقومۆکە ڕەنگی خۆی
تێکەڵ بە ڕەنگی وەرز ئەکا
ڕێیەک :بەفر بەخەیاڵیا
نەهاتووە
هەتاو کەم ڕێی تێ کەوتووە
وائێستاکە بەو ڕێیەدا
موشیر وەک پشیلە کێوی
دان ڕیچ
لەش جیڕ
چنگ گیبر ئەکاو
هەڵ ئەگەڕێ و هەڵ ئەگەڕێ
لەدواشەوە
ڕێچکە کوللەی
"سیک و گورگە" [11]
جێ پێی پشیلە هەڵ ئەگرن
وردە وردە سەر ئەکەون
وەختێ موشیر
گەیشتە سەر
دوند [12] و قوتکە

ئەوسا وەکوو قەلە ڕەشکە

باڵەکانی خۆی کردەوە

پڕ بەسنگی

هەوای ڕقێکی هەڵمژی .

کە داگەڕاو چووە خواریٚ

تازە هەتاو

پەنجەی گزنگی خۆی ئەدا

لەقژی بەفری سپی و خاو

. 8 .

هۆ بە هۆیە .قرمە قرمە .

گرمە گرمە .قریوەیە.

لەشکری شێخ

وا لەناو داوی ئاسنی فرایزەرا

لەشکری شێخ

وا لەنێوان دوو دارستانی ئاگرا

پیاوەکانی ئەم لەشکرە گیرخواردووە

ئەسپەکانی ئەم لەشکرە ڕام نەبووە

وەکوو دەیان ماسی گچکە و گەورە گەورە

کەوتوونە ناو تۆڕی فێڵی

ئاڵقە وردی موشیرەوە

تۆڕ بەسەر شاخدا کشاوە

تۆڕ بەزەویدا خشاوە

پان و پۆڕ مل درێژە

تۆڕ سەرێکی لەو دیو دەربەند

ئەوی تری لە تاسڵووجە
تەپە تەپە .ناڵە ناڵە.
پڕمە پڕمە .شریخەیە.
ئەم لەشکرە پڵنگێکە و لەتاوانا
چۆتە سەر کلک
بەدەوری خۆیدا خول ئەخوا
ئەزریکێنێ و زریکەکەی
دار و بەردی ئەم دەربەندە ئەلەرزێنێ
ئەزریکێنێ و شاڵاو ئەباو هەردوو چاوی
گڕ پڕژێنی
ڕقی سوور دائەگیرسێنێ .
لەتۆڕایە و ئەودیوی تۆڕ ئەتۆقێنێ!
* * *
وەکوو نیوەڕۆی حوزەیران
شەڕیش گەرمە .
مەتەرێزی ئەملاو ئەولای
شانی چیا
قرمەژنیان گوێی دەربەندی
کەڕ کردووە.
شەستتیرەکان لەبێژنگی
دەشت و دەرا
کوژراوەکان ئەبێژنەوە .
جانبێزار و پێنج تیرەکان
بەگوللەی تاک
هەر کە دەرکەوت

کاسەی سەریان هەڵگرتووە .

یەک لەسەر یەک

گوللەتۆپی لەو دیو دەربەندەوە هاتووی

لەناکاو گرمە کردوودا

گێژەڵووکەی دووکەڵ و گڕ

بەچوار دەورا دروست ئەکا:

دەستی ئەسپێ

قاچی ناو دەمەر قۆپانێ [13]

ملێ ، سەری

وەک خڕکە بەرد ،یان بنچکێ

پەیتا ..پەیتا

لەگەڵ خۆیدا

ئەبا و ئەبا.

* * *

تاوی غارە . تەپ و تۆزە

حیلەی ئەسپ . سوارگلانە .

تەپڵێ بازە و لێدراوە

شێخ هەستاوە

ئەوەتا لەسەر خوانی زین

چرایەکی بەر ڕەشەبای داگیرساوە .

چەپۆکانی ئەسپەڕەشی

تەوێڵ مارۆی کەفەڵ پانی

لەسەر کلکە و

سنگی بەکڵپەوە ناوە.

ئەوەتا لەسەر خوانی زین

هۆرەیەتی

هۆرە ئەبێ بەسۆزی خاک

بەکڕووزەی سلەیمانی

بەهەناسەی شیعری "ناری "[14]

هۆرە ئەبێ بەزامەکانی "شێخ سەعی" و

ئەسپەڕەشەیش هەر تاو ئەدا .

یاڵی درێژ و خاو ئەفڕێ

کەدێتەوە ئەمجارەیان شەپۆل ئەدا

ئەفڕێتەوە و ئەمجارەیان

لکی فەقیانە ماچ ئەکا

تەپڵی بازە [15] و لێدراوە

شێر کەوتۆتە ناو تۆڕەوەو حەپەساوە

بەڵام هێشتا ئەنەڕێنێ

بەڵام هێشتا

گورگی چاوشینی ئەودیو تۆڕ

ئەتۆقێنێ!.

* * *

"سیک و گورگە "ی باریک باریک

ڕەنگە تیژ وەکوو دەلووبیبەر

دەم و چاویان تاریک تاریک

وەک شەوەزەنگ

وەکوو لەقلەق

قاچ ڕووت ..قاچ ڕووت .

بەرپشتێنیان پڕ لە قەمە

پڕ قەدارە

وەکوو ژیژک .

بەڕیز هەردێن ، بەڕیز هەر دێن

ئەکەون و بەلادا دێن

ڕیز چۆڵ ئەبێ

دیسانەوە ڕیزێکی تر

وەکوو ڕمی ڕەش و درێژ

ئەیکەنەوە :

بەهەڵ بەزین و دابەزین ،

بەلووره لورێ وەک وەڕین

شمشێری تیژ یەک قولانج پان

بەدەستەوە قورس و گران

هەڵکێشراوە

لەبەر هەتاوا بریسکەی وشک کەری ئاوی چاوە .

* * *

نیوە ڕۆیەکی درەنگی حوزەیرانە

وەک کزەبا

تەقە کزە .

ناو بەناوە

یانزەتیر و حسکە و ماوزەڕ [16]

لەسەنگەرا

توێشووی گریان پێ نەماوە .

ئەوا ئیتر :

تێک ڕژانە ، هەڵپژانە ،هەڵدێرانە

سوار ئەگلێ ،سوار ،ئەپەڕێ

تەپ و تۆزی خاکی تووڕە

ئاسمانی بێ ڕەنگ دائەگرێ

حیلە حیل وناڵە ناڵ و گرمە گرم و

وشەی کوردی و وشەی هیندی

تێکەڵ بەژاوە ژاوێگی .

گەورە ئەبێ

نێزە سەر ئەکا بەسکا

خەنجەر بۆ ناو دڵ ڕائەکا

فیچقەی خوێنی فوارە بەستوو

لەدەم و چاو ، لەقەدارە (17)

لەزین و یاڵ

لەئاوزینگی لە مەتارە

هەڵ ئەپڕژێ

دار سوور بووە

بەرد سوور بووە

لاڵ و پاڵە

ئەو لەسەر پشت

ئەم لەسەر دەم

قاچی بێ سەر

سەری بێ قاچە و کەوتووە .

* * *

هەر لەلاشانی دەربەندا

سوارەی ئەسپی ڕەش تاو ئەدا

هەڵمەتە یان ڕەشەبایە ؟

یاخود شێرێکی باڵدارە ؟

بروسکەیە یاخود غارە ؟

ئەوە لکی فەقیانەیە

یاخود بەفری هەڵفڕیوی

سەر چیایە ؟!

ئەوە پڕمەی ئەسپەڕەشە

یاهەناسەی گەرمی سینەی

گردەکانی سەر ڕێگایە ؟

ئەوە هۆرەیە و قەتارە؟

یاخود چریکەی هۆمایە ؟

هەر لەلاشانی دەربەندا

لەهەڵمەتا

"کاجنیس"ێکی نەوەی مەغۆل

خۆ مت کردوو

لە پاڵ قەدی دار توویەکدا

ئەسپەڕەشی

لەگەڵ جاسوسی تفەنگدا

تەواو جووت کرد

کە پەنجەی نا

بەپەلە پیتەدا ئیتر

ئەسپ گلا!

گلا!!

گلا!!

گلا!!

* * *

ئەسپەڕەش لەدوای حیلەیە

یاڵ بژو کەفەڵ خۆڵاوی

هەڵسایەوە

وەک بزانێ

ئاورێکی

لەسواری گلا و دایەوە

نزیک گابەردێکی بن بۆش

شێر لەسەر تەنیشت کەوتبوو .

لە دوو لاوە باز زامدارە

لەدوو لاوە دوو کانیی خوێن

هەڵ ئەقوڵێن .

لە دوو لاوە دوو خونچەی سوور

وا ئەپشکوێن

لەدوو لاوە دوو زاری سوور

لەگەڵ ئەسپە ڕەشدا ئەدوێن

نزیک گابەردێکی بن بۆش

سوارێک و ئەسپەکەی تەنیا

سوار زامدارە و

جڵەوی ئەسپیش بەرەڵڵا

نزیک گابەردێکی بن بۆش

بەجڵەوی شۆڕی ئەسپا

سوارەی زامدار خۆی هەڵواسی

لەسەر سک و بەخشە خش

ئەسپ ئەیبا .

تابەردەمی گابەرد ئەیبا

* * *

ئێستە ئەسپەڕەش بەتەنیا ،

هەرخۆیەتی

کوڕژن ئەکا و سوار دیار نی‌یە.

چاوانی وەکوو دوو گوڵە .

ژاڵەی تەڕی بەر بارانە

کوڕژن ئەکا و شێخ دیار نی‌یە

گوێچکەکانی

ئێستە وەکوو

دووگەڵا چناری سیسی ،

هەڵوەریوی پایزانە .

ئێستە یاڵ و ئێستە کلکی

بوونە توترک و دڕکەزی

حوزەیرانی ئەم دەشتانە .

کوڕژن ئەکا و شێخ دیار نی‌یە .

ئێستە ئەسپەڕەش بەتەنیا ،

هەر خۆیەتی

نامۆی لەوەڕگەی خۆیەتی

وێڵی وڵاتی خۆیەتی

کوڕژن ئەکا و شێخ دیار نی‌یە .

* * *

ئەوا حەمەی یاوەری شێخ

شان خوێناوی

وەکوو بەرانێکی پێکراو

هەناسە سوار

وەک هەناسەی

سنگی پۆڕێکی بریندار .

چاوی ترساو
وەک دوو هەڵماتی قاوەیی
شەوق پێ نەماو
بەهەر چوار لادا ئەگێڕێ.
بن بەرد بن بەرد بەپێ دزکێ
لەئەسپەڕەش دێتە پێشێ
وائەزانێ شێخ نەماوە
ئاخێکی قوڵ پڕ بەسینەی،
خۆی و سینەی
ئەسپی بێ سوار هەڵ ئەکێشێ.
لەئەسپەڕەش دێتە پێشێ.
جڵەوەکەی ڕائەکێشێ .
تا ئەیباتە پەنا بەردێ
هەر چۆنێک بێ
سواری ئەبێ و
بۆی دەرئەچێ !

. 9 .

ئێستە دەربەند ، دەشتی دەربەند
ژنێکی قژ دوکەڵاوی
سک سووتاوی ڕاکشاوە
چەتری ڕەشی گەواڵەهەوری نەباری
لەسەر سەری خۆی هەڵداوە
ئێستە مەیدان ، مەیدانی شەڕ
بۆ کڕووزی جەرگی کوردستانی لێ دێ

ئێستە ئاسمانەکەی مەڵبەند ،
هەر مانگی خوێنی تیا هەڵدێ
تەماشاکە :
کوڕی جوانە مەرگی شاخ و
ئەم پێ دەشتانە ببینە.
لەم عەردەدا پەنجا دار سنەوبەر نووستوون
لەم دەشتەدا پەنجا ئەستێرە پاڵ کەوتوون .
پەنجا گۆرانیی وەریون
پەنجا گوڵە گەنم مردوون
پەنجا جۆگەی سوور مەییون
لەناویاندا
تایەری فەرخە و سەی حەسەن
بەرامبەر یەک
وەک ڕەزی سووتاوی دووشاخ
درێژ بوون و
هەر تەماشای یەکتر ئەکەن.

. 10 .

لەتانکێکدا
فرایزەری چاو بەدووربین پێ ئەکەنێ و
دەستی ڕاست ئەدا بە پشتی
موشیرئاغای هەمەوەندا .
تانک هات و هات
کە گەیشتە گەرووی دەربەند
دووربینی لە چاو کردەوە

بەسنگیا شۆڕی کردەوە لەتانکەوە
سەرێکی کێشایە دەرێ
وا ئێستاکە گورگی چاو شین
چاو بەشاخی
دەست هەڵبڕیوی یەخسیر و
تەختی تەوێڵی شکاوی ،
پێ دەشتەکاندا ئەگێرێ.
ئینجا ڕووی کردە موشیر و
وتی :
ـ شێخم ئەوێ !
تانک هات و هات
وەختێ لەدەربەند ئاوا بوو
بەم دیودا هات
جەنەڕاڵی پیرە دالاش
بەسەر هاتێکی دێرینەی
لەناو هەوری خەیاڵەوە ،
بەبیردا هات :
" هێشتا مەسیح
وەک گوڵی سپی دار هەرمێ
نەپشکووتوو بوو،چاوانی .
لەو دەمەدا خاکی یۆنان
دایکێ بوو سەری لە هەوراو
چرای دەستی
هۆش هەڵکردووی
بەسەر دنیادا ئەیڕوانی

کوڕی وەکوو "لەئونیداس"ی بەشیری
مەمکی پڕی گۆش کردبوو.
کوڕەکانی تەڕلانی دەوری سەری بوون
ئەویش هێلانەی ناو دڵان
کوڕەکانی دیوارەشاخی دەوری بوون
ئەویش خەرمان
ئەو ڕۆژانە
خونکار نەبوو دەستی بگاتە دامێنی
کراسە سەوزەکەی یۆنان
یان کێ هەبوو کە بوێرێ
تەنها گوڵێ بکاتەوە
لەقژی خاوی ناو باخان .
هێشتا مەسیح
وەک گەواڵەهەوری سپی
نەچوو بووە ناو ئاسمانەوە
ئەو بەفرێکی نەباریوو بوو.
کە لەشکری
لمۆز ڕەشی پارسی ئێران
وەک بەرازێکی یەکانە
بەئاراراتا وەرچەرخاوە
ڕووی شفرەی خۆی ،
کردە یۆنان
لەمەڵبەندی "تەسالیا" ی ،
کاکۆڵ سپی گۆنا ئاڵدا
بەراز گەیشتە بەردەرگای

داخراوی دەربەندەکەی " تەرمۆپیل" [18]

"لەئونیداس "پشتی پانی

نا بەدەرگای دەربەندەوە

"لەئونیاس"ئەچووە چاوی بەرازەوە

هەڕەشەی مەرگی لێ ئەکرد

شاخی بەسەردا ئەڕووخان.

هەر ئەوەندە و ئیتر بەراز

وەک کەوتبێتە زەلکاوی

خەم خۆرکێکی [19] قوت دەرەوە

چەقی و هەر سەری با ئەدا

بەڵام "ئەفیالت"..

بەڵام "ئەفیالت"ی سپارتی

کوڕی رەشی "تەسالیا"ی

چیا ...فرۆش

باران ...فرۆش

هەتاو ..فرۆش

ڕێوی مەڵبەند .بەڵەدی ڕێ

نەویی لە گوێچکەی بەراز و

دەری هێنا

کەوتە پێش و بە ڕێیەکدا

کەخوای "ئۆلمپ"یش نەیزانێ

کردنی بەودیو دەربەندا.

جەنەڕاڵی پیرە قاژوو

لەو بیری خەیاڵە قووڵەی تێی کەوتبوو

کەهاتە دەر

یەکسەر سەیرێکی "فیاڵت "ی

کوڕی ڕەشی کوردانی کرد

ئەوسا ئیتر

بزەیەکی زەرد وەک چزووی

زەردەزیرە

بزەیەکی ناخ هەڵکەنە،

ڕەش وەکوو مێش

وەکوو گەنە

لەلێوی نیشت .

ئینجا دوور بینی سەرسنگی هەڵگرتەوە

نای بە چاویەوە و وتیەوە :

ـ شێخم ئەوێ .

* * *

ئەوا ئێستە

سەرقاپی تانک هەڵبڕاوە

دەمی تەندووری ئاسنین بەرەڵڵایە

سووک سووک ئەڕوا

لەم ساتەدا

چەند باڵایەکی کەم نەبێ

هەموو شتێ بۆ فرایزەر لەسەر چۆکە

لەم ساتەدا

چەند لاقێکی زۆر کەم نەبێ

هەموو شتێ لەبەر دەمی فرایزەردا

قاچ لەرزۆکە !

تانک هەر ئەڕوا

سووک سووک ئەڕوا

ئەوا ئێستا

تانک ڕاوەستا

سەریان لە تەندوور دەرهێنا

هاتنە خوارێ

لەبەر دەستە ڕاستەوە

بۆ چڕووکی دەشت و لەش و

قژ و باڵ و خوێن تێکەڵە .

لەپێشەوە

موشیر ئەڕوات و بۆن ئەکا

خاوەن تەڵە

کوڕی ڕەشی ئەم دەربەندە

بەبۆن جێ پێی شێخ هەڵ ئەگرێ

لووت لەسەر زەوی هەڵنابڕێ

هەتا ئەگاتە بن گابەرد

لەپڕێکدا دا ئەچڵەکێ

چەند هەنگاوێ

دێتە دواوە و ئەقیژێنێ و

دەست بۆ فرایزەر هەڵ ئەبڕێ

ئینجا ئەڵێ

ـ شێخت ئەوێ ؟!!

. 11 .

بۆ سبەینی ، بۆ بەیانی

هەر کە یەکەم چەپکە گزنگ

لەکەلەوە

هەڵفڕی و خۆی هەڵدایە ناو ،
سیروانەوە .
"بەمۆ" خۆی بینی لە ئاوا .
لەو کاتەدا
بە کەناری داوێن تەڕا
وەک پەڵە هەورێکی سپی
شوانێک و ڕانە مەڕەکەی
بەرەو بژوێن دائەگەڕێن
لە دوو ئاوان
شوانەی عاشق لەسەر بەردێ
ڕوو لەهەتاو
تێی چریکان
لەبەیتێکی تێ چریکان
تا ئەوساتە
بەرگوێی سیروان
بەرگوێی بەمۆ نەکەوتبوو
هەر کەبیستیان
ڕەوەز شێت بوو
کەژان خۆیان ڕائەوەشان
بەیت بوو ..بەیتی بازیان
بۆ شێخی بەردە قارەمان

* * *

بۆ سبەینێ ، بۆ بەیانی
هەر کە یەکەم شەقژنی مەل
گەلآیان خەبەر کردەوە

نزم ..نزم هەڵفڕین و

باڵیان وەردا "زرێبار"

لەگێڵگەکەی ئەو بەرەوە

خاڵەی جوتیار

خۆ هەڵکردووی دەس قوڕاوی

سەری بۆ "شاهۆ" هەڵبڕی

لەهۆرەیەک تیَی چریکان

تا ئەوساتە

نە زرێبار و نە شاهۆ

بەر گویَی سووکیان نەکەوتبوو

هەر کە بیستیان

شەپۆل لای دایە بەستێن و

دەمی خوڕەی خۆی توند گرت و

هاژەی بڕی

شاهۆش درەختی باوەشی ،

ڕائەژەنی

هۆرە بوو هۆرەی سۆزتکێن

بۆ بازیان

بۆ شێخی بەردە قارەمان

* * *

بۆ سبەینیٚ ، بۆ بەیانی

هەر کە یەکەم پەڵە هەوری

وێڵ و نامۆ

گۆزەی خاڵی خستە سەر شان

چوو بۆ باران

وەختێ گەیشتە سەر سەری
گۆمەکەی "وان" .
بۆ بەلەمێک تاق و تەنیا
چەتری سێبەری خۆی هەڵدا .
ماسیگری گوپ قووپاوی
شەڕواڵ دڕاو
وەختێ تۆڕەکەی کردەوە و
بەهەردوو دەست
توند حەوای دا
بۆ ناو ئاو و
بۆ ئەو بەختەی کە ئەو ئەیویست
ئیدی لەپڕ
لەلاوکێ تیێی چریکان
تا ئەو ساتە
نەهەوری سەر ،
نەماسی بن ،
بەر گویێی هیچیان نەکەوتبوو
هەر کەبیستیان
لەتاوانا هەوری نامۆ
گۆزەی پڕی لەدەست بەربوو
فرمێسکی هاوینەی داڕشت
پۆلە ماسی جووت جووت هاتن
ناو تۆڕی لەدەنگ نزیکیان ،
کرد بە مۆڵگە بۆ گوێ گرتن
لاوک بۆ لاوکی جۆشدان

بۆ بازیان

بۆ شێخی بەردە قارەمان .

. 12 .

لە دوای پتریش لە شەستساڵ

لە شارێکی بالا سووری

بەفر لەتەوێڵ نیشتووا

لە شارێکی دووسەد ساڵەی نەنووستووا

لەگەڕەکێکی دەست و قاچ قڵیشاوا

لە خانوویەکی سەرپەڕی کورتە باڵای

بێ هەناوا

لەناو ژوورێکی یەک چاوا

لەشەوێکی قژ سپیدا

شاعیرێکی ئەم سەردەمە

بەچوار مشقی دانیشتووە و بالیفەکەی

لەسەر ڕانی خۆی داناوە

لەگەڵ وشەدا ڕێ ئەگرێ

لەگەڵ وشەدا ڕێ ئەبڕێ

بۆ بازیان

بۆ شێخی بەردە قارەمان

داستانێکی نوێ ئەنووسێ

نیسانی 1983

سلێمانی

پەراوێزەکان :

1-صەمەدی بیهرەنگی :نووسەری ئازادیخوازی ئازەربایجانی ئێرانی زۆربەی بەرهەمەکانی بۆ هۆشیار کردنەوەی منداڵان تەرخان کردبوو . بەشێوەیەکی تراژیدیانەولەزروفێکی نادیاردا کۆتایی بەژیانی هات .ئەم چیرۆکە شیعرە بۆ یەکەم جار لە ژمارە "31"ی مانگی تشرینی یەکەمی ساڵی "1979"ی ڕۆژنامەی "عێراق "ی کوردیدا بڵاو کرایەوە .بۆ دوا جار لە چەند شوێنکدا دەستکارییەکی کەمی شێوازەکەی کراوەتەوە

2-موعینی : سلێمانی موعینی: لەڕابەرە ئازادیخوازەکانی کوردستانی ئێران بوو. شەهیدێکی قارەمانی نەتەوەکەمانە .

3-خەسرەو :خوسرەوی روزبە سەرکردەیەکی تێکۆشەر و ڕابەرێکی سیاسی بەناوبانگی ئێرانە. لە سەردەمی ڕژێمی شای ئێراندا لە سێدارە درا .

4-مامەیارە : داستانی ئازایەتی و ورە بەرنەدانی مامە یارەی قارەمان لەساڵانی دوای حوکمدارانی بابانەکاندا لەگەرمەی جەنگیندا دژی داگیرکەرە عوسمانییەکان لەو نیشانە هەرە دیار و گەشانەیە کە لە مێژووی گەلەکەماندا بیر ناچێتەوە و جێی شانازیی نەوە لەدوای نەوەمانە .

ئەمە وەك حەقیقەتێکی مێژوویی و کارەساتێکی تراژیدیانەی ڕاستەقینە. بەڵام بەداخەوە ئەوەی لەم بارەیەوە هەتا ئێستە نووسراوە و خراوەتە بەردەست لەچەند لاپەڕەیەك تێ ناپەڕن و گەلێ پرسیاری بێ وەرامیش لەدوای خۆیانەوە جێ ئەهێڵێ. منیش هەر لە ئەنجامی خوێندنەوەی ئەو چەند لاپەڕەیەوە ئەم چیرۆکە شیعرەم نووسی..دەقی تەواوی ئەم بەرهەمە بۆ یەکەم جار لە گۆڤاری "ڕۆژی کوردستان " دا ژمارەی تایبەتی بە شانۆ و چیرۆك بڵاو کرایەوەتەوە.

5-بەیتی ئاگر : ڕووداوەکانی ناو ئەم چیرۆکە شیعرییەو بەسەرهاتەکانی لەزادەی خەیاڵ و بیری شاعیرن ..دەقی ئەم چیرۆکە شیعرییە بۆ یەکەم جار لە ژمارە "579"ی ڕۆژنامەی هاوکاری ژمارەی تایبەتی نەورۆزی 1981 دا بڵاو کرایەوە . دوای ئەوە بۆ جاری دووەم بەتەواوی لە گۆڤاری نووسەری کوردا لەژمارەی "8" ی خولی دووەمی حوزەیرانی1982دا بڵاوکرایەوە .

6-ئەنگۆرە :سەرەتای تاریکی شەو .

7-داستانی بەردەقارەمان : سەرچاوەی ئەم چیرۆکە شیعرییەو ئەو کارەساتانەی لەشەڕی دەربەندی بازیاندا ڕوویانداوە و کراون بەهەوێنی ئەم بەرهەمە لە "یادداشت"ەکانی مامۆستای نەمر ڕەفیق حیلمییەوە وەرگیراون . دەقی تەواوی ئەم چیرۆکە شیعرییە بۆیەکەم جار لەژمارە "11"ی گۆڤاری "کاروان" دا بڵاو کراوەتەوە .

8-هەڵەمووت :شاخی هەزار بە هەزار و پلەی سەختی نێو کێوان

9-دەربەندەوشك: ناوی کۆنی دەربەندی بازیان .

10-تێل ڕەنگاو ڕەنگ:پەڕی طاوس .

11-سیك و گورگە و کاجنیس:ئەو سەربازە بەکرێ گیراوانە بوون کە داگیرکەرە ئینگلیزەکان بەزۆری لە هندستانەوە بەرە و ڕۆژهەڵات هێنابوونی .

12- دوند: لوتکە

13-دەمەرقۆپان:شەڕواڵیمەیدانی جەنگ .

14-ناری : ناری شاعیر .

15-تەپڵی باز :تەپڵی مەیدانی شەڕ

16-یانزەتیرو حسك و ماوزەڕ: ئەوتفەنگانەی لەو سەردەمەدا بەکار ئەهێنران.

17-قەدارە: قەمەی بچووکی بەر قەدوپشتێن.

18-تەرموپێل:دەربەندی تەرموپێل لەتەسالیای یۆنان.

19-خم خۆرك :زەوی بەزەلکاوی قووتدەر.